

Fói'a basericésca.

Organu

pentru cultur'a religioasa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

25 Novembre 1885.

Cuprinsulu:

Enciclic'a Santei Sale Pap'a Leonu XIII. — Famili'a Santa. — Ministrulu
matrimoniuului. — Pictur'a in catedral'a metropolitana din Blasiu. — Ajuunulu
si postulu basericeii. — Asociatiunile nóstre. — Varietãti.

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-carei luni.

Pretiuulu pre unu anu **3 fl. v. a.**

Blasiu, 1885.

Tipografãa Seminaruului gr.-cat. in Blasiu.

Enciclic'a Santei Sale Pap'a Leonu XIII.

indreptata câtra toti Patriarchii, Primatii, Metropolitii si Episcopii intregului rotogolu alu pamentului, ce suntu in comuniune cu Santulu Scaunu Apostolicu.

Unu evenimentu epocalu in istori'a bisericeii, ma in istori'a omenimei forméza enciclic'a acést'a indreptata de câtra Sanctitatea Sa Capulu Santei bisericeii câtra intregu episcopatululumei catolice la 1-a Novembre st. n. 1885. Cá si tote enuntiatiunile Sanctitatiei Sale, asia si enciclic'a acést'a este unu modelu stralucitu, unu capu de opera de claritate, precisiune, logica si de elegancia latina. Multu mai pre susu inse decátu in privinti'a acést'a este ea unu capu de opera pentru inaltímea si puritatea evangelica a ideiloru, ce le contine si esprime cu autoritate infalibila. asia câtu nu numai in sensu figuratu, ci in celu mai adeveratu sensu alu cuventului potemu díce despre Santí'a Sa, bunulu nostru Parinte si Invetiatoriu, ce'a ce au dísu óre cânduva despre Origene discipulii lui: *cumcù vorbesce cá unulu, ce este in unire cu Spiritulu santu.*

Au trecutu mai bine de una suta de ani, decându filosofí'a cadiuta dela credintia combate Evangeliulu cu tote armele, ce le pote subministrá una cauza atátu de nedrepta. Si desi Evangeliulu a primitu lupt'a acést'a in una conscientia segura de invingere, totusi este inca departe, departe de invingere. Suntu mari si deplorabile desastrela si ruínela, ce le a lasatu si le lasa in omenime ataculu acest'a nemeritatu alu Evangeliului. Nicairi inse ele nu suntu asiá de evidente, cá in vietí'a sociala a ei. De cându s'a inceputu ataculu acest'a, de atunci vietí'a sociala a omenimei s'a intorsu si departatu totu mai tare de Domnedieu si de adeverulu lui. Cá cuprinsa de unu parocismu estravagantu s'a luatu ea dupa tote umbrela si fantomele unei filosofíi, ce fara de Domnedieu si adeverulu lui voiesce se organizeze societatea omului. Sperantiele ei in regenerarea acést'a noua au fostu mari, asteptarile si mai mari, éra siguranti'a castigarei nesupusa nice unei indoeli. Si astu-feliu de 100 de ani totu ruinéza la edificiuulu vietiei sale sociali si politice de mai inainte, care desi aveá inca destule defecte si accrescentii straine de spiritulu evangelicu, totusi principiela ei eráu bune si sanetose, si nu aveáu lipsa decátu se fíe aplicate cu sinceritate si intieleptiune, pentrucá societatea omenéscá se devina totu díu ce in ce mai sanetosa, mai perfecta si mai fericitoria de omenime. Si pre ruínela aceste de 100 ani totu cércá a redicá unu edificiu, fara cá Domnedieu si adeverulu lui se-i fia fundamentulu. Si éta, ce se intempla? Sperantiele concepute se pierdu un'a dupa alt'a; asteptarile puse devinu desierte un'a dupa alt'a, éra siguranti'a cea mare se preface pre

di ce merge totu mai tare in un'a neliniste, ce presente eveneminte inca si mai rele si mai triste. Cu adeveratu se implinesce aci dis'a profetului: „*vai poporului meu, ca m'a parasitu pre mine fontan'a de apa via, si si-a sapatu siesi fontâni de apa stricata*“, si dis'a Santului Augustinu: „*amarum est perdidisse Dominum Deum suum*“.

Omenimea sentiesce amaru greutatea pusetiunei, in care se afla. Si celi chiamati a-i alina dorerile si a o scote din caosulu, in care s'a incurcatu, indesiertu -si indrepta privirile acolo, de unde ajutoriu nu pote se vena. Societatile crestine rupte de baserica departe de a fi in stare a subministrá ajutoriulu acest'a, unele mai multu, altele mai pucinu, inse tote fara deosebire in locu de a combate spiritulu ruinei, au pactatu cu elu si s'au infectatu si molipsitu pre sine insusi cu elemente de a lui, câtu potemu se dicemu, ca singura baseric'a catolica a fostu, care i a facutu opusetiune consecenta in interesulu si folosulu bine intielesu alu omenimei. Lucru naturalu, ca in impregiurarile cele triste sociali si civili, in cari se afla astâdi omenimea, singura ea pote se i aduca ajutoriu si din caosu se o scota éراسi la lumina. De unde potemu se dicemu, ca de Spiritulu Santu, de Spiritului adeverulu si alu pazei a fostu inspiratu Santi'a Sa, cându din inaltinca catedrei Santului Petru si a redicatu vocea in enciclic'a acést'a si a facutu omenimea atenta la periculele si desastrulu securu, ce i astépta societatea, deca va continuá si mai departe a se departá de Domnedieu si de adeverulu lui si deca nu se va reintorce éراسi la principiile catolice, cari ore-cându din Europ'a cea barbara au facutu Europ'a cea civilisata de astâdi, si pre cari Santi'a Sa in enciclic'a acést'a le a espusu cu una unctiune atâtu de nutritoria pentru spiritu si atâtu de edificatoria pentru inima. Acest'a este pre scurtu cuprinsulu si motivulu emanarei enciclicei acesteia momentose.

„*Eu sum pastoriulu celu bunu, si cunoscu pre ale mele, si me cunoscu de ale mele*“, dice Mantuitoriulu nostru, Pastoriulu si Capulu celu neveditu alu basericei. Cuvintele aceste inse au valere si despre pastoriulu si capulu celu veditu alu basericei. De abié si a redicatu Santi'a sa vocea de Parinte, Pastoriu si Invetiatoriu in nescie tempuri asia grele cá cele de astâdi, si turm'a cea credintiosa depre intréga suprafaei'a pamentului a cunoscutu in vocea aést'a, vocea pastoriului seu celu adeveratu si tota suflarea catolica a trasaritu de bucurie. Si nu ne indoimu, ca tote sufletele, in cari mai arde foculu celu santu alu credintiei, cuvintele aceste sacre ale Santiei Sale le voru luá de indreptariu pentru tota activitatea loru pre diversele terenuri, pre cari provedinti'a domnedieésca le va ff chiamatu a lucrá pentru fericirea cerésca seu pamantésca a omului.

Unu farmecu óre care jace in cuvintele Santiei Sale Leonu XIII. De câte-ori si inaltia vocea sa cá unu adeveratu invetiatoriu alu crestinatatei, totu de a una imple de respectu si admiratiune numumai pre fiii sei, cari lu iubescu cu sinceritate deplina, ei chiaru si pre inimicii sei. De câte ori nu

a desvelitu Santi'a sa diverse rane adenci ale tempului nostru, cari inimicii bisericeii le tienu de fructele cele mai dulci ale civilizatiunei moderne. Si totusi chiaru si inimicii celi mai multi, desi pote in sufletulu loru nu s'au unitu cu inaltele cuvinte ale Santiei Sale, totusi au observatu facia cu ele unu respectu si una decentia, la care nu erau dedati mai inainte. Asia s'a intemplatu si acum cu ocaziunea enciclicei acesteia. Inimicii numelui crestinu desi o respingu dela ei, totusi o tracteza si discuteta asupra ei cu respectulu cuvenitu unei persoane, care prin suavitata, dulceti'a si maiestatea cuvintelor sale si-a sciutu castigá simpatia unei lumi intregi, cá Santi'a Sa Leonu XIII. Unu semnu bunu, unu prognosticonu ore-care este impregiurarea acést'a pentru triumfulu securu alu causei, ce o apera sant'a nostra biserica. Căce ce semnu mai securu de dreptatea si invingerea causei este altulu cá respectulu inimiciloru?

Famili'a Santa.

Romanulu dice: de ce-ti e frica, nu te trece! Numai in numerulu trecutu ne amu fostu esprimatu temerea, cá foile nostre voru luá notitia despre tablourile cele blasfeme ale pictorelui rusescu Wereschagin, cari suntu de presente espuse in Vien'a, si inca voru luá notiti'a in sensulu si in spiritulu foiloru celoru liberali-jidovesci dein Vien'a, din cari se inspira de comunu cu ocaziuni de aceste. De abié au trecutu inse câteva zile dela aparerea numelui trecutu alu foiei nostre, si un'a din foile nostre politice s'a si grabitu a luá notiti'a amintita, si inca chiaru in spiritulu acel'a blasfemu, de care ne amu temutu noi. Dorere, cá foi'a acést'a este chiaru ace'a, despre carea mai pucinu amu fi fostu gata a presupune asia ceva, anume „Tribun'a“ in numerulu seu 254 de Miercuri 18 Novembre n.

Ajungundu lucrulu asia departe, credemu a face unu servitiu sacru, deca vomu espune lucrulu cu famili'a santa conformu adeverului, cá se se veda, de ce midiloce se scie folosí blasfemi'a imbracata cu masc'a scientiei.

Amu amintitu inca in numerulu trecutu, cá blasfemulu pictoru rusescu Wereschagin intre alte multe tablouri a espusu si unulu, care representa famili'a santa. Famili'a santa inse in tabloulu acést'a representa pre Prea Curat'a Fetiora Maria incungiurata de mai multi copii proprii. Wereschagin, cá si toti blasfemii Prea Curatei Fetiore Maria, spre intarirea asertiunei loru se provoca la impregiurarea ace'a, cá in Evangelia se amintescu mai multi frati de ai Domnului. Deca dara Domnulu a avutu mai multi frati, atunci de sine urmęza, cá Maria a avutu mai multi fii, si asia tabloulu lui Wereschagin coresponde naratiunei evangelice.

Inimicii religiunei crestine o combatu totu in numele logiceii numite sanetose. Acum câtu de sanetosa este logicia, ce din cuvintele Evangeliei conchide la ace'a, cá Prea Curat'a Fetiora a avutu mai multi fii, pote se veda ori si cine forte usioru. Se amintescu adecá in Evangelia mai multi frati ai

Domnului. Acumu frati se numescu si cei ce suntu dela una mama si dela unu tata, si cei ce suntu numai depre mama, si si cei ce suntu numai depre tata. Deca dara in Evangelie se dice, că Domnulu a avutu mai multi frati, atunci de aci numai atât'a se pote conchide, că acestia au potutu fi trei specii de frati, anume depre mama si depre tata, seau numai depre mama, seau numai depre tata. Wereschagin cu consotii lui inse nu facu asia, ci de odata conchidu, că toti fratii acestia, au fostu frati dela aceasi mama cu Domnulu nostru, numai că se pota atacá virginitatea Prea Curatei Fetiore. Prin acést'a ori si cine vede, că au trasu din premise conclusiuni mai mari decâtu se cuprindu in ele, si inca in contr'a legiloru celoru mai elementarie ale logicei, care nu concede nice odata a trage din premise conclusiuni, ce nu se cuprindu in ele. Logice, nu dogmatice si teologice considerandu lucrulu, fratii Domnului amintiti in Evangelia au potutu se fia si frati dela un'a si aceasi mama cu Domnulu. Au potutu dicemu. De aci inse nu urméza, cumcă au si fostu, căce *a posse ad esse non valet conclusio*, pentrucă atunci chiaru cu atât'a dreptu i potu replicá eu la unulu, ce ar face conclusiunea acést'a, cumcă fratii acestia ai Domnului chiaru asia de bine au potutu fi frati numai depre tata, si inca cu atâtu mai vertosu, că acést'a o sustienu mai multi Parinti si scrietori antici basericesci, precum Origene, Eusebiu, Santulu Gregoriu din Niss'a, Santulu Epiphaniu, Santulu Chrisostomu, Santulu Cirilu din Alesandri'a, Sophroniu, Teofilactu, Euthimiu Zigabenu si alti maii cu sema din resaritu.

Pre langa aceste inse conclusulu lui Wereschagin si consotii lui numai atunci aru poté fi adeveratu, cându antaiu aru fi certi, cumcă cuventulu: *frate* in santele Evangellii are chiaru acel'a sensu, care -lu are in limbele nostre, va se dica una persona nescuta din aceiasi parinti cu cineva. Si a dou'a. cându aru fi securi, că alte locuri ale Santei Scripturi nu areta claru si mai pre susu de tote indoie'l'a, cumcă prin fratii acestia suntu de a se intielege persone nascute din parinti diversi de ai Mantuitoriului nostru. Inse precum vomu vedé numai decâtu, nice acést'a nu se intempla.

Se clarificamu mai antaiu cestiunea prima. Cuventulu grecescu *ἀδελφός* insemnéza la classicii pagani frate in sensulu, in care se ia astadi si se folosesce in limbele europene. In limb'a greca a Santei Scripturi inse si-a pierdutu insemnarea, ce o a avutu la classicii pagani, si a capetatu insemnarea, ce o are cuventulu ebraicu ach. Cuventulu ebraicu: ach insemnéza a) frate, b) consangeanu, c) afinu, d) amicu. Astufeliu cuventulu grecescu *ἀδελφός* in Sant'a Scriptura a capetatu tote insemnarile aceste ale cuventului ebraicu ach, precumu se pote vedé din facere XIII, 8. XIV, 16. XXIX, 12 si 15 si din alte multe locuri ale Santei Scripturi. De unde se vede, că este unu ce tare cutezatoriu a luá cuventulu *ἀδελφός* alu Santei Scripturi in sensulu acel'a, in care ocure la classicii pagani. Limb'a greca a Santei Scripturi a contrasu tare multe particularitati de ale limbei ebraice, si multe cuvinte grecesci in

Sant'a Scriptura au capetatu sensulu, ce -lu au cuvintele sinonime in limb'a hebraica. Intre aceste, unulu din celea mai insemnate este cuventulu ἀδελφός.

Cumcã cuventulu grecescu ἀδελφός in adeveru in Sant'a Scriptura a Testamentului nou nu insemnãza numai frate in sensulu limbiloru europene, ci mai are si cele trei insemnari amintite, si in specie si insemnarea de consengenau, se vede apriatu din alte locuri ale Santei Scripturi. Locurile aceste, cari vorbescu de fratii Domnului, suntu atãtu de clare, cãtu din ele se vede apriatu, cã asia numitii frati ai Domnului suntu numai consangeni de aproape ai lui.

In Santele Evangellii se amintescu patru frati ai Domnului, anume: *Jacobi, Josifu Jud'a, si Simonu*. Acum deca acesti patru aru fi fostu frati adeverati ai Domnului dela un'a si aceasi mama, si nu numai consangeni de aproape, atunci ar fi de miratu, cum de in Santele Evangellii nicairi nu se numescu, nice nu se dïcu a fi fii Mariei, va se dïca a mamei Domnului. Ma inea si mai multu. Cãndu Mantuitoriulu erã intinsu pre cruce, erã tare ingrigitu de sortea mamei sale. Din care cauza depre cruce o a recomendatu Apostolului Joanu, care de atunci o a luat u la sine. Deca Mari'a ar fi avutu mai multi fii, si in specie deca ea ar fi fostu mam'a celoru patru amintiti mai susu, atunci Mantuitoriulu de una parte nu ar fi avutu nice una cauza de a fi ingrigitu de sortea mamei sale, fienducã aveã altii patru fii, cari s'aru fi ingrigitu de sortea ei, cu atãtu mai vertosu, cã Judeji nice unu preceptu din celea 10 nu -lu implinescu cu atãt'a scumpetate, cã preceptulu alu patrule despre onorarea parintiloru. Era de alta parte nu ar fi fostu necesitatu se o recomande unui strainu, cã se o grigësca. Ma chiaru modulu, cum Mantuitoriulu a recomendatu depre cruce pre mam'a sa Santului Joanu Evangelistulu, areta, cã elu a fostu singurulu fiu alu Mariei. Mantuitoriulu dupa evangeli'a dela Joanu a dïsu mamei sale: Ἰδε ὁ υἱὸς σου = éta fiulu teu! De dupa natur'a limbei grecesci articolulu ὁ ar trebúi se lipsësca deca Mari'a ar fi avutu si alti fii.

Sant'a scriptura a Testamentului nou inse ni da una deslucire si mai de aproape, cumcã acui fii au fostu cei patru frati ai Domnului. Santulu Apostolu Paulu anume in epistol'a sa catra Galateni I, 19, unde descrie calatori'a sa la Ierusalimu, cã se veda pre Petru, dïce, cumcã acolo nu a vediutu pre nimene altulu, decãtu pre Apostolulu Jacobu, fratele Domnului. Din aceste inse se vede, cã Jacobu, unulu dintre cei patru frati ai Domnului amintitu mai susu a fostu si Apostolu. Acum intre Apostoli au fostu doi cu numele Jacobu, anume Jacobu alui Zevedeu si Jacobu alui Alfeu. Despre Jacobu alui Zevedeu nicairi in Santele Evangellii nu se dïce, cã a fostu frate alu Domnului. Asia dara Apostolulu Jacobu fratele Domnului, pre care Santulu Paulu l'a vediutu in Ierusalimu, a fostu Jacobu alui Alfeu. Jacobu alui Alfeu inse nu a potutu fi frate depre tata cu Mantuitoriulu nostru, cãce tatalu nutritoriu alu Mantuitoriului nostru nu a fostu Alfeu, ci a fostu Josifu. Astu-

feliu este certu, cumcà Jacobu, celu de antaiu dintre cei patru frati ai Domnului amintiti mai susu nu a fostu frate dela unu tata cu Mantuitoriulu nostru.

Inse nice dela una mama nu a fostu. Langa crucea Mantuitoriului au statu Mari'a mam'a lui, apoi Salomi'a, Mari'a Magdalen'a si Mari'a lui Cleop'a, care din urma dupa Mateiu, Marcu si Luca este mam'a lui Jacobu alui Alfeu. Mam'a Mantuitoriului nostru este Mari'a, fet'a lui Joachimu si An'a. Mam'a lui Jacobu fratele Domnului inse este asia dara Mari'a lui Cleop'a. De unde invederatu se vede, cã Mantuitoriulu cu Jacobu, fratele Domnului nu au fostu frate nice depre tata, nice depre mama.

Cum sta inse lucrulu cu celi lalti trei, anume cu Josifu, Jud'a si Simon, cari inca se numescu frati ai Domnului?

Mai antaiu Mateiu, Marcu si Luc'a vorbindu despre femeile, ce au statu langa crucea Mantuitoriului, numescu pre Mari'a lui Cleop'a mam'a lui Jacobu si alui Josifu. Prin urmare, Josifu fratele Domnului, alu doile dintre cei patru frati ai Domnului amintiti mai susu a fostu frate cu Jacobu fratele Domnului, va se dica fiu alui Alfeu si a Mariei lui Cleop'a. Alu treilea dintre cei patru frati ai Domnului, anume Jud'a, in epistol'a sa dfee apriatu, cumcã elu este frate cu Jacobu fratele Domnului. Prin urmare fratele Domnului Jacobu a a avutu inca si alu treile frate, anume pre Jud'a. Astufeliu cei trei de antaiu frati ai Domnului anume Jacobu, Josifu si Jud'a au fostu fii alui Alfeu si a Mariei lui Cleop'a, éra nu frati dela unu tata si dela una mama cu Mantuitoriulu nostru. Ce este inse cu alu patrulu, anume cu Simonu? La Santulu Evangelistu Mateiu XIII, 54. se amintesece Simon laolalta cu celi lalti trei, anume cu Jacobu, Josifu si Jud'a cã frati ai Domnului. Deca celi trei au fostu fii lui Alfeu si a Mariei lui Cleop'a, atunci Simonu, care se amintesece laolalta cu acestia, inca trebue se fia frate cu eli si fiu alu acelorasi. Prin urmare nice unulu diu cei patru frati ai Domnului nu a fostu frate nice dela accasi mama si tata cu Domnulu, nice numai dela una mama, nice numai dela unu tata, ci toti patru au fostu fii lui Alfeu si a Mariei lui Cleop'a¹⁾. Deca inse se numescu frati ai Domnului, atunci dupa-ce este securu, cã nu au fostu frati in intielesulu europeanu alu cuventului, urméza de sine, cã au trebuitu se fia seau a) consangeni; seau b) alini; seau c) amici ai Domnului, dupa-ce cuventulu *ἀδελφός* in Sant'a Scriptura pre langa insemnarea de frate

¹⁾ Alfeu si Cleop'a suntu proprie unulu si aceiasi nume. Deosebirea vine numai dela modulu, cum in acelasu cuventu se cetesece liter'a: *h*, anume aspirata, cându suna cã si: *k*, seau neaspirata cã si: *a*, si dupa ace'a dela modulu, cum se cetesece *p*, aspiratu seau neaspiratu, anume cã *p* seau cã *f*, dupa cumu se afla in ea Dagesch celu ebraicu seau nu se afla. In Cleop'a venindu apoi 3 consonanti dupa olalta anume *Clp* a trebuitu se se viresca una vocala intre ele, si acést'a este *o*. Astu-feliu s'a facutu *Clop'a*, cum ocure in testulu grecescu, éra nu Cleopa, cã in celu romanescu. Terminatiunea lui Alfeu in: *eu* si alui Cleopa in *a*, vine de acolo, cã celu de antaiu a luat terminatiunea greca *ιος* dupa *a*, si asia s'a facutu *αἴος*, éra Grecii apoi cetindu pre *αἴ* cã *ε* au facutu *Αἴλιος* = Alfeus. Asiadara Mari'a lui Cleopa este Mari'a lui Alfeu, tatalu celoru 4 frati ai Domnului.

mai are și aceste trei însemnări. Se naște așa dară întrebarea, cumcă în ce relațiune au fostu eli cu Mantuitoriu, anume de consanginitate, afinitate seau amicitia?

Sant'a Evangelia ni da deslusiri și cu privire la lucrulu acest'a. După Santulu Joanu Evangelistulu XIX, 25 Mari'a, mam'a acestoru patru a fostu sora cu Mari'a mam'a Domnului. Prin urmare Jacobu, Josifu, Jud'a și Simonu frații Domnului au fostu veri primari din doue surori cu Mantuitoriu nostru. Batatoriu la ochi este numai ace'a, că doue surori au avutu acel'asi nume. Acést'a inse în anticitate nu a fostu ceva raritate. Că unu casu analogu amintim numai împregiurarea, că Octavi'a, sor'a imperatului Augustu Octavianu a avutu patru fete, dintre cari pre doue le a chiamatu Marcell'a și pre doue Antonia.

În contr'a tuturoror acestor'a objectionéza contrarii, cumcă chiaru și déca celi patru frati ai Domnului amintiti mai susu nu suntu fii ai Mariei, mam'a lui Isusu, totusi Mari'a a avutu mai multi fii. Și spre a probá lucrulu acest'a, se provoca la Evangelistulu Luc'a II, 7, unde despre Mari'a se dice: „*și a nascutu pre fiulu ei celu antaiu nascutu*”. De aci se vede, că Mari'a a avutu mai multi fii, căce altumintrule Evangelistulu nu ar' dice, că Isusu a fostu celu antaiu nascutu alu ei.

Conclusulu acest'a inse înca este falsu. Este falsu, pentrucă din împregiurarea, că Isusu este fiulu celu antaiu nascutu alu Mariei nu se pote conchide decatu numai la acea, cumcă în ainte de elu nu a avutu Marfa nice unu fiu, ci elu a fostu celu de antaiu. Nu se pote inse logice nice decum conchide, cumcă după elu au urmatu și alții. Au nu-si numesce ori ce omu pre fiulu seu primu celu antaiu nascutu, înca pana candu nice nu scie, cumcă ore mai avéa alții?

Evangelistulu Luc'a a voitu numai atât'a se dica, cumcă Marfa înainte de Isusu nu a avutu alti fii. Acést'a se vede și dein cuventulu grecescu *πρωτότοκος*, care-lu folosece Evangelistulu spre a esprimá lucrulu acest'a. Acumu cuventulu grecescu *πρωτότοκος* etimologicé insemeza: antaiu nascutu. La classicii grecesci pagani ocure cuventulu acest'a forte rar. Multu mai desu ocure cuventulu acest'a în Sant'a Scriptura. În S. Scriptura inse nu mai are însemnarea etimologica de: antaiu nascutu, ci însemnarea, ce o are cuventulu ebraicu: bekor. Prin bekor celu ebraicu inse se designéza fiulu, care deschide pantecele mamei, ori mai esiste după elu altu fiu, ori nu mai esiste, și apoi regulatu cuventulu ebraicu bekor în versiunea de 70 este tradusu cu grecesculu *πρωτότοκος*. De unde urméza, că elu are însemnarea lui: bekor. Și în sensulu acest'a l'a întrebuintiatu pre *πρωτότοκος* și Santulu Evangelistu Luc'a. De unde apriatu se vede, că în cuventulu acest'a alu Santului Evangelistu Luc'a se cuprinde numai ace'a, că Mari'a în ainte de Isusu nu a avutu altu fiu, éra nice decumu, că elu a fostu celu mai mare între mai multi frati.

Acést'a se mai vede și de acóló, că în Testamentulu vechiu, precum se

vede din Num. XVIII, 15. erá preserisu, cá pre „bekor“, va se dica pre celu ce deschide pantecele de mama se-lu dedice Domnului indata dupa nascere. Deca acumu „bekor“ ar insemná celu antaiu nascutu intre mai multi, atunci nu s'ar' poté prescrie, cá indata dupa nascere se-lu dedice Domnului, pentru-cá inca nu s'ar' scí, cá ore mai urmavoru altii dupa elu seau bá, ci ar' trebúf se se astepte cu dedicarea, pana ce se va vedé, cumcá in adev eru dupa elu au urmatu si altii.

Deca dara prin *πρωτότοκος*, care e sinonimu cu ebraiculu : bekor, nu se designéza celu antaiu nascutu intre mai multi, ci numai celu ce deschide pantecele de mama, atunci de sine urméza, cá din cuvintele de mai susu ale Santului Evangelistu Luc'a nu se pote deduce, cá Marí'a mam'a lui Isusu a avutu mai multi fii.

Ministrulu matrimoniului.

(Continuare dein Nr. 21).

3. Insusi eruditulu episcopu Melchior Cannus, celu mai mare si celu de antaiu aperatoriu alu opiniunei contrarie marturisesce, cumcá pana la elu toti teologii au tienutu opiniunea, cumcá ministrulu matrimoniului suntu partile contrahente si nu preotulu, ce binecuventa casatori'a. Astufeliu standu lucrulu, se nasce intrebarea, cum a potutu un'a atare opiniune se devina universalá in baserica, deca ea a fostu gresita, dupa-ce este un'a axioma teologica, cumcá, ce este universalu in baserica, ace'a este de traditiune si origine apostolica, deore-ce numai invetiaturile apostolice au potutu deveni universalu in baserica. Invederatu areta impregiurarea acést'a, cá sentinti'a despre contrahenti cá ministrii ai matrimoniului, nu este un'a sentintia arbitraria, ci este de origine apostolica.

4. Deca ministrulu matrimoniului ar' fi preotulu binecuventatoriu si nu partile contrahenti, atunci nu se pote esplicá, cum baserica in contra datinei toleréza mai multe forme de binecuventare. Diversitatea formei acesteia intre baserica resaritului si a apusului nu ar' causá nice un'a greutate, deore-ce acést'a mai existe si la alte sacraminte. Inse diversitatea acést'a de forma existe chiaru si in baserica apusului dupa diversitatea provinciilor, asia cátu prin unele locuri preotulu nu dice nemicu decátu, cá; „*ce au impreunatu Domnedieu, omulu se nu despartia*“. Era in baserica resaritului altumintrule se binecuventa casatori'a prima, si altumintrule cele urmatorie. Ma cu scirea si vointi'a basericei matrimoniulu este validu si deca numai s'a contrasu inaintea parochului respectivu, fora cá parochulu se dica ver unu cuventu, si inca chiaru si deca s'a contrasu inaintea unui parochu denumitu, care inca nice nu este ordinatu preotu. — Tóte aceste areta, cumcá binecuventarea preotiésca nu se tiene de essenti'a sacramentului, si deca acést'a, atunci nice preotulu nu pote se fia ministrulu matrimoniului.

5. In baserica antica administrarea matrimoniului nu erá impreunata

cu nice un'a ceremonia religiosa speciala, ci mirii asistáu numai la santa Liturgía, in decursulu careia preotulu i binecuentá. Ma la celi ce se casatoriáu a dou'a óra erá opritu sub pedeps'a suspensiunei a lí dá si binecuentarea acést'a, si totusi casatori'a a dou'a baseric'a o considerá chiaru asia de valida cá si pre cea de antaiu. Acést'a inse nu o ar' fi potutu face baseric'a, deca ea ar' ff fostu de credinti'a, cumcà preotulu este ministrulu matrimoniului.

6. Mai pre susu de tota indoiel'a se redica opiniunea despre conjugii cá ministrii ai matrimoniului prin praes'a bisericeii facia cu matrimoniile Judeiloru si a le paganiloru. Deca doi Judei seau doi pagani casatoriti, cá casatoriti trecu la baseric'a, atunci nice odata casatori'a loru nu se binecuenta, ce'a ce baseric'a nu ar' fi concesu, deca ea ar' fi crediutu, cumcà ministrulu sacramentului acestuia nu suntu partile contrahenti ei preotulu binecuentatoriu.

7. Totu acést'a ni areta si praes'a bisericeii observata in reconvolidarea casatoriiloru. Se intempla cate odata, de se inchiaia intre doi insi un'a casatoria inse invalida din caus'a unui impedimentu derimatoriu, inse dispensabilu, ce a existatu între miri, atunci candu s'au cununatu. Aflanduse impedimentulu acest'a mai târdiu se cere si se capeta dispensatiune dela elu. Fiendu acumu delaturatu impedimentulu celu derimatoriu, matrimoniulu trebue se se convalideze, căce celu contrasu mai inainte a fostu invalidu. Deca acumu ministrulu matrimoniului ar' fi preotulu binecuentatoriu, atunci convalidarea matrimoniului ar' trebui se se intemple éراس in baseric'a inaintea preotului. Acést'a inse baseric'a nu o pretinde, ci chiaru din contra opresee, cá convalidarea se se mai intemple inaintea preotului, ci mirii se si dé numai consensulu in secretu, va se dica prin acést'a cu vointi'a espresa a bisericeii se contrage unu matrimoniu validu ši fora de preotu. De unde invederatu apare, cá baseric'a implice profeséza credinti'a, cumcà ministrulu matrimoniului nu este preotulu binecuentatoriu, ci partile contrahenti.

8. Baseric'a resaritulului inca a observatu totu de a un'a atari praxe cu privire la matrimoniu, din cari se vede chiaru, cumcà si ea a tînutu si professatu totu de a un'a opiniunea, cumcà ministrulu casatoriei nu este preotulu ci partile contrahenti. Cu multa eruditiune si agerime a demustratu lucrulu acest'a Mihailu, Metropolitulu Filadelfiei.

Aceste suntu argumentele, ce le aducu partinatorii opiniunei prime.

Se vedemu acumu argumentele partinitoriloru opiniunei a don'a, va se dica ale acelor'a, cari sustienu, cumcà ministrulu casatoriei este preotulu.

1. Acestia se provoca la ins'asi natur'a sacramintelor. Dicu adeca acestia, cá Mantuitoriulu nostru Isusu Christosu, casatori'a, care mai inainte erá numai unu contractu simplu, o a redicatu la valore de sacramentu, va se dica unu canalu, prin care se se verse grati'a in sufletulu credintiosiloru. Acumu deca casatori'a la credintiosi este unusacramentu, atunci trebue se aiba ceva, prin ce se se deosebésca de casatoriile necredintiosiloru, cari nu suntu sacramente ci numai contracte simple. Ceva acest'a inse nu pote fi alt'a decâtu binecuentarea preotului. De unde urméza cá preotulu este ministrulu casatoriei.

La acéšť'a inse pre dreptulu se objectionéza din partea contraria, cumcă casatoriile creștinilor chiaru prin acea se deosebescu de ale necredinșosiloru, că suntu casatorii ale creștiniloru, va se dica a personelorü regenerate prin lavacrulu botezului. Celi nebotezati candu inchiaia casatori'a nu primescu și unu sacramentu óre careva, deorece cá unii ce nu suntu botezati, nu suntu capaci de alte sacramente. Celi botezati inse, candu inchiaia casatori'a, eo ipso cá suntu botezati, primescu și sacramentulu casatoriei, asia cátu este cu nepotentia, cá doi botezati se inchiaia casatoria, fora cá se nu primesca totu odata și sacramentulu casatoriei. Astufeliu între creștini la contractulu de casatoria nu este lipsa se se mai adauga nemicu, cá aceľ'a se fia sacramentu. Este destulu, cá eli suntu botezati, prin ce eo ipso casatori'a lorü devine unu sacramentu alu legei noue.

2. Mai departe, analogi'a celorü lalte sacramente inca pretinde, cá ministrulu casatoriei se fia preotulu și nu partile contrahenti, fienducă la celelalte este seau preotulu seau episcopulu, și asia pentru-ce se face casatori'a esepțiune? Afora de acea Santulu Apostolu Paulu dice: „*asia se ne considere pre noi omenii, cá pre ministrii lui Christosu și impartitoriü tainelorü lui*“ . Si in urma parerea, cumcă ministrulu casatoriei suntu partile contrahenti dá și muerilorü funcțiuni sacerdotali, ce'a ce in sine este ridiculu.

La aceste se objectionéza din partea contraria, cá analogi'a celorü lalte sacramente nu este de ajunsu spre a probá ceva cu privire la matrimoniu. Nu este de ajunsu, pentrucă fia-care sacramentu are ceva propriu, ce este numai a lui, și in specie sacramentulu casatoriei, are chiaru ace'a propriu, cá ministrii lui suntu partile contrahenti. Afora de ace'a analogi'a acéšť'a nice nu este perfecta, pentrucă esepțiune vedemu chiaru la sacramentulu primu, va se dica la sacramentulu botezului, care-lu pote administrá ori și cine și chiaru și femee. Ma sacramentulu botezului merge inca și mai departe cá alu casatoriei, deorece ministrulu botezului pote fi și unu judeu seau paganu, pre candu la casatoria asia ceva nu se intempla și nu este iertatu. Éra ce atinge cuvintele Santului Apostolu Paulu, prin acele elu nu vorbesce despre Santele Sacramente, ci vorbesce despre misteriele religiunei creștine, ce suntu de a se propune omenilorü prin Apostoli și urmatorii lorü. Ma chiaru și deca ar' vorbí despre Santele Sacramente, a potutu se numesca pre preoti impartitoriü lorü *a potiori*, va se dica in cátu eli suntu ministrii desi nu la tote, dara celu pucinu la cele mai multe sacramente. Prin acéšť'a inse nu a eschisu possibilitatea, cá la unele se fia ministru laicu. Acéšť'a cu atátu mai vertosu, cá Domnedieu numesce intregu poporulu creștinu: *preotia aléša și poporü imperatescu*.

Aceste suntu argumentele cele mai insemnate ale partinitorilorü opiniunei a dou'a. Alte argumente istorice, pre cari le mai folosescu spre probarea parerei lorü, suntu de un'a valoare tare neinsemnata. Pentru ace'a le și omitemu.

Cu alta ocașiune vomü cercá, cu care din aceste doua opiniuni se pote aprá baserie'a mai bine in contr'a casatoriei civili.

Pictur'a in catedral'a metropolitana din Blasiu.

Tempurile, in cari baseric'a romanésca a traitu sute de ani, au fostu in urm'a nefericitei desbinari atâtu de triste, câtu nice una arta din cele frumose nu a potutu luá la ea nice unu sboru. Music'a, pictur'a si oratori'a sacra au fostu decadiutu in baseric'a nostra asia de tare, câtu pentru clerulu si poporulu nostru au fostu devenitu chiaru neintelligibile cu totulu. Este destulu se-si aduca omulu aminte de schilalaiturile cele urite ale unoru cantori depre sate, de mangiturile cele urite si gretiose depre pareti si de cazaniile cele curiose, tote triste reminiscintie si relicuie ale tempului trecutu, pentrucá se-si pota face una idea despre decadinti'a nostra pre terenulu artiloru frumose in baserica in urm'a desbinarei.

In starea acést'a deplorabila ne a gasitu Sant'a Unire. Decadinti'a nostra inse erá pre atunci mare nunumai pre terenulu artiloru frumose, ci asia dicundu pre tote terenele vietiei basericesci. Sant'a Unire a afluu prin urmare la noi unu corpu morbosu si ruinatu de susu pana diosu. Ei, dara ce au stricatu, ruinatu si neglesu sute de ani, ace'a nice Sant'a Unire nu poteá se repareze de odata, ci a trebuitu se purcéda pre incetu si inca cu unu sistemu ore care aducundu si aplicundu medicina acolo, unde ran'a si péricululu a fostu mai mare. De ací a urmatu, cá Sant'a Unire mai antaiu s'a interesatu de educatiunea unui cleru cultu pentru baseric'a romanésca, bine sciendu, cá unu atare cleru vá fi unu factoru de cultura in poporu, si apoi elu de sine va vindecá pre incetulu celelalte ranc ale basericei si va dá cu tempu vietia si artiloru coloru frumose. Cugetulu educarei unui cleru cultu a fostu acel'a, care tempu indelungatu a absorbitu mai tota activitatea vindecatoria a Santei Uniri. De ací vine, cá mai cu sema in secululu trecutu s'a pusu in baseric'a nostra forte pucinu pondu mai cu sema pre redicarea artei picturei in Santele baserici. In secululu trecutu s'a edificatu prim'a baserica romanésca unita mai mare, si acést'a este catedral'a metropolitana de astadi din Blasiu, amplificata mai tardiu de episcopulu Joanu Leményi. Se observéza in baseric'a acést'a una tendintia óre care a edificatoriloru ei de a se acomodá baremu in câtuva cerintieloru artei. Nu eráu inse in claru destulu cu estetic'a arhitecturiei. Si apoi de ací a venitu, de baseric'a acést'a, altumintrule mare, s'a edificatu in unu stilu bastardu, va se dica amestecatu din celu bizantínu si romanu, prin ce a perdutu nu pucinu si frumseti'a si acustic'a ei. Cumcá nu eráu in claru destulu cu cerintiele artei, se vede inca si mai bine de acóló, cá pre pictura au pusu forte pucinu pondu, asia, câtu pictur'a cea mai vechia din baseric'a acést'a seau numai forte pucinu seau de locu nu se redica preste cea primitiva din basericile depre sate.

Pictur'a cea mai vechia din baseric'a acést'a este pictur'a depre iconostasulu celu grandiosu, ce desparte altariulu de presbiteriu, si dupa ace'a pictur'a depre cupul'a, ce este deasupr'a presbiteriului.

Caracteristic'a si totu odata si defectulu celu mai mare esteticu alu iconostasului este abundanti'a prea mare de colori si de sculpturi. Atâte colori suntu pre elu si atâtu de amestecate unele cu altele, câtu este chiaru imposibilu a deosebî, care este colorea principala, pre care jacu celelalte, cum jacu p. e. stelele pre colorea veneta a ceriului si florile pre cea verde a campului. Ma potemu se dicemu, că pre elu nice nu esiste colore principala, care ar' fi prim'a recerintia la unu atare lucru de arta. La acést'a se mai adauge si impregiurarea ace'a, că tote colorile, ce figuréza pre iconostasu, suntu mai fara deosebire colori inchise si intunecate. Intunecimea acést'a a coloriloru, laolalta cu abundanti'a loru estravaganta rapescu iconostasului tota vieti'a, câtu face asupr'a omului nu impresiunea unui tineru in florea etatei, ci a unui betranu, se s'a uritu de lume. Din care cauza intrându omulu in biserica nu-i atrage de locu atentiunea, cum ar' trebui se se intemple cu unu iconostasu, care in baserie'a resaritului este ornamentulu principalu.

Cu mai multu gustu suntu depinse imaginile depre iconostasu. Defectulu loru esteticu sta mai cu sema in ace'a, că unele suntu prea tiapene, cum suntu p. e. cei doi diaconi, Stefanu si Laurentiu depre usile de média di si média nopte¹⁾. Cându i vede omulu, i se pare că vede doi omeni spariati cari fugu de ceva, éra nu doi servitori ai altariului, cari 'si implinescu functiunile sacre cu unu sufletu petransu de pietate. Altele nu corespundu deplinu idealului loru. Asia Santulu Paulu nu este depinsu de locu cá barbatulu acel'a, ce ardeá de foculu unui zelu sacru, cá barbatulu celu cutezatoriu, pre care nu l'a potutu infrange nemicu, cá barbatulu acel'a neostenitu, a carui sufletu nu erá patransu si consumatu decâtu de unu singuru cugetu, de cugetulu gloriei lui Christosu. Ci din contra este depinsu cá unu betranu, ce tiene ce e dreptu in mana sabi'a (Santulu Paulu se depinge de comunu cu sabi'a in mana, care simboliséza sabi'a cuventului, cu care a cuceritu atâte suflete, precumu se depinge Santulu Petru cu chialie in mana), inse nu este in stare a o manúá; cá unu betranu cufundatu in unu indiferentismu senilu, in un'a flegma lipsita de ori ce interesu, câtu i se pare omului, că vede inaintea sa nu unu omu, ce voiesce se cuceréscu lumea intréga, ci pre unu betranu, ce-si plange trecutul obositu de sarcin'a aniloru, in cari nu a lucratu nemicu. Altele suntu prea spoite cu datini de astâdi mai cu sema in portu, cum este Avramu, care e depinsu cu potcove pre cisme, si Santulu Joanu Botezatoriulu, care e incinsu cu curé moderna cu cataramba de fieru. Unele din ele inse suntu depinse mai bine, precumu suntu p. e. ascetii, cari suntu asiediati chiaru din diosu lenga pamentu, si inca cu multu gustu, cá unii cari s'au umilitu pre sine mai tare si s'au consideratu mai pucinu decâtu toti omenii. Asemene suntu bine depinsi si profetii celi mari, pre fruntea si faci'a caror'a se vede

¹⁾ Depingutoriulu se pare a nu fi cunoscutu ritulu grecescu, de orece orariulu diaconiloru este pusu intorsu.

oresi cumva urm'a Spiritului Santu, ce i a atinsu si le a deschisu cartea cea ascunsa a venitoriului. Intréga faci'a profetiloru, mai cu sema a celoru mari respira ceva misteriosu, cá si darulu, de care au fostu partasi.

Tare primitiva inse este restignirea Domnului ce sta in midilocu de a supra iconostasului. In unu modu tare nenaturalu insasi crucea este decorata si inca nu cu tipuri infipte in ea, ei cu colori si alte ornamente, cea ce este in contr'a istoriei, dupa care crucea Domnului a fostu unu lemnu simplu, si in contr'a naturei, deora-ce nice unu instrumentu de tortura si esecutare nu este decoratu. Crucea numai atunci pote fi decorata, candu ea insasi are se servésca cá unu ornamentu. Candu inse este destinata a provocá in privitori idea rescumperarei celei impreunate cu atâte doreri, cum se intempla cu cea din fruntea iconostasului, atunci cu atat'a corespunde mai bine ideci si scopului seu, cu cátu este mai simpla si mai aproape de adeverulu istoricu, numai cátu simplicitatea se nu merga pana la ignorarea totala a artei, cum ar' fi candu s'ar' pune lemnulu crucei chiaru asia cum este elu in natura. Prin asia ceva se gresiesce in un'a direptiune chiaru contraria celei de mai susu.

Ce amu disu despre imaginile iconostasului inse, nu potemu dice despre sculpturile de pre elu. Columnele ce figuréza pre iconostasu nu stau in nice un'a proportiune cu marimea lui si a bisericei. Din care cauza nice nu atragu de locu atentiunea omului, cum trebuie se atraga preste totu ori si ce columna. Ele suntu asia de mici, cátu nu aparu de locu, cá si cum iconostasulu s'ar' redíná pre ele, din care cauza unu necunoscutoriu nice nu pote veni de locu la ide'a, cumcá suntu colonne. Ide'a columnei architectonice in ele este pierduta cu totul. Totu asemene sta lucrulu si cu alte decoratiuni sculplate din iconostasu. Unele suntu nenaturali in unu modu estremu. Astu feliu vede omulu pre iconostasulu acest'a frundie de mai tote colorile, in contr'a naturei, care nu produce decâtu frundie verdi. Artistulu iconostasului a voitu se-lu presente infrumsetiatu cu totu feliulu de frundie fructe si flori din natura va se dica plinu de vietia. Acést'a pote pentru-cá se simbolizeze prin ele in unu modu altumintrule tare nimeritu diversele gratii, de cari au fostu partasi convirile santiloru depinsi pre elu, si cari au produsu in eli vietia cea preste natura. Frundiele, fructele si florile sculplate inse le a facutu atâtu de nenaturali, cátu pucini omeni voru fi in stare se observeze, cá pictorulu a voitu se decoreze iconostasulu cu verdétia si alte frumsetie din regnulu plantelor.

Pictorulu iconostasului depre nume se vede a fi fostu slavu. Numele lui este *Stenetzyi* si este scrisu pre una icona in laturea drépta a iconostasului. Inscriptiunile suntu in limb'a romana cu litere cirile.

A dou'a pictura mai vechia dupa iconostasu este pictur'a depre cupul'a cea impunatoria, ce se ridica deasupr'a presbiteriului. Din punctu de vedere architectonicu merita cupul'a tota laud'a. Ea este rotunda in forma de tolceriu, insa si inalta si ridicata pre unu zidu inaltu. Pre verfulu ei este asediatu unu turnisoru. Ea este intiepenita forte bine, căce desi este asia inalta si

asia mare, totusi inca nu se vede pre ea nice una crepatura, desi in tempulu de una sută de ani, decându esista, au trecutu preste ea mai multe cutremure de pamentu. Din punctu de vedere acusticu este asiadiata in loculu celu mai reu, asia câtu viersulu preotului si alu cantaretiloru din strana se pierde prin ea in susu, éra cei din usia si din tinda audu numai ceva viersu in baserica, nu potu intielege inse mai nimicu din cea ce se canta. Deca edificatorii o ar' fi pusu in midilocu de asupr'a naiei, de oparte nice prospectulu ei nu ar fi asia ascunsu, éra de alta parte baseric'a in privinti'a acustica ar fi castigatu multu.

Cupul'a acést'a intrega la olalta cu turnisorulu depre ea este depinsa. Mai tote scenele mai insemnate din viet'ia Mantuitorului suntu depinse pre ea. Coloritul cupulei este diametralu opusu celui alu iconostasului. Căce precându in acést'a suntu mai eschisivu numai colori intunecate, pre atunci pre cupula suntu mai eschisivu numai colori deschise. Pictorulu cupulei inse a fostu câtu se pote de primitivu, câtu mai că cu nimicu nu sta mai pre susu că zugravii depre sate. Pictur'a acést'a atât'a este de nenaturala, câtu se vedu pre ea omeni standu cu petiorele pre doue dealuri. Deca s'ar' fi depinsu pre cupula imagini mai pucine si mai bune, p. e. celi 4 evangelisti seau celi 4 profeti mari in 4 direptiuni ale ventului, seau deca avendu ea si fora de ace'a form'a ceriului s'ar fi depinsu pre ea numai ceriulu azuru cu stelele lui, ar' fi si din punctulu de vedere alu picturei unu ce forte frumosu, precumu este din punctulu de vedere alu arhitecturii.

Cu multu mai frumose din punctu de vedere alu artei suntu celelalte picturi din baseric'a nostra catedrale.

(Va urmá).

Ajunulu si postululu basericeii.

S'a disu inca cu una alta ocaziune in colonele foiei nostre, cumcá postulu in baseric'a crestina in prim'a linia are insemnate practica, si numai ceremoniala si figurativa cá la Judei si Mahomedani. Baseric'a adeca pretinde dela filii sei observarea cu strictetia a totororu precepteloru evangelice. Lucerulu acést'a inse este unu lucru greu, fiinducá observarei acesteia i sta in continuu in contra concupiscintia trupului, care indemna pre omu totu meru la rele. Din caus'a acést'a baseric'a ingrigitá de sortea credintiosiloru sei li a venit in ajutoriu cu postululu si cu ajunulu, prin cari sburdarile si patimile trupului se mai potolescu, lupt'a omului cu trupulu devine mai usiora, si astufeliu si triumfulu moralu alu omului mai securu.

Postulu si ajunulu suntu doue midiloce morali ale basericeii. Ele inse suntu deosebite unele de altele, desi astádi credintiosii tare desu le confunda laolalta. Postulu insemnéza abstinentia dela mancari din regnulu animalicu, si nutrise numai cu mancari din regnulu planteloru. Elu pote fi mai laesu seau mai strictu. Celu mai strictu stá in abstinentia dela ori ce bucate pregatite, si nutirea cu ele numai asia, cum le produce natur'a. Ajunulu inse este cu

totulu altu ceva. Elu este abstinentia dela ori ce mancare pana ser'a dupa apusulu sorelui.

Baseric'a in legile sale are dile de postu si dile de ajunu. Dilele de postu suntu Miercurile si Vinerile de preste totu anulu cu unele esceptiuni, postulu intregu alu Craciunului afora de ajunulu Craciunului, postulu Santului Petru, postulu Santei Marie, Sambetele si Dominecele postului mare afora de Sambat'a mare; si in urma diu'a taiarei capului Santului Joann Botezatoriulu si diu'a crucei. Dile de ajunu inse suntu; ajunulu Craciunului, ajunulu botezului, tote dilele postului mare afora de Sambete si Dominece, apoi Joi'a mare, Sambat'a mare si in urma Vinerea mare ajunu perfectu, in care este prescrisu, cá se nu se mance nemicu nece dupa apusulu sorelui pana in cealalta di. In tempurile vechi in dile de ajunu se cuminecáu toti credintiosii. Din caus'a acest'a, cá se nu franga ajunulu se tieneá Sant'a liturgia ser'a. De unde pana in diu'a de astadi in dilele de ajunu liturgi'a este impreunata cu inseratulu in tipiculu nostru, ce'a ce nu se intempla nice cându de alta data.

In tempurile vechi in postulu mare erá ajunu in tote dilele afora de Sambat'a si Dominec'a. Din care caus'a in tote dilele aceste se celebrá ser'a liturgi'a mainaintesantiteloru. Acést'a inse a fostu prea multu, din care cauza alu doile sinodu Trulanu a dispusu, cá ajunulu si liturgi'a acést'a se nu se mai tiena de cátu Miercurile si Vinerile postului mare, éra in cele alalte dile afora de Sambat'a si Dominec'a liturgi'a mainaintesantiteloru se nu se tiena, ajunulu inse se-lu tiena, cari voru fi in stare.

Se vede din aceste, cumcá altu ceva este preceptulu basericescu cu privire la postu si altu ceva celu cu privire la ajunu.

Asociatiunile nóstre.

In lupt'a mare de esistintia a poporeloru, fia-care din aceste datoriu este a-si esaminá in continuu puterile si aptitudinile proprii. Numai cunoscundu-le pre aceste, si- póte ajunge mai cu sigurantia scopulu, cátra care tintesce. „Cunoste-te pre tine insuti“ este una maxima forte vechia.

S'a disu, si cu dreptu cuventu, se repetiesce, cá secolulu nostru, este secululu asociatiuniloru.

„Unirea dà putere“ este cea mai moderna arma de lupta.

Minuni suntu rezultatele ei ori încátrau ne vomu intorce privirea.

Manecându din aceste principii subscrisulu si-a propusu a face unu studiu istoricu, comparativu, despre tote asociatiunile, respective reuniunile române din Austro-Ungari'a, de ori ce categoria, precum: asociatiuni literare, invetiatoresci, reuniuni de femei, casine, institute de bani, reuniuni de cantari, de meseriasi, de pompieri, asociari de diletanti pentru teatre, coruri de plugari etc. etc.

De ace'a mi- permitu a adresá o respectuosa

Rugare

càtra P. T. presidenti, respective secretari, ai totororu asociatiuniloru române din Austro-Ungari'a, cá celu multu *pana la 1 Dec. v. a. c.* se binevoiésca a-mi comunicá*) urmatoriele date, relative la asociatiunile in fruntea carora se afla:

1. Numele si resiedinti'a asociatiunei, cu post'a ultima.
2. Cându? si la acui initiativa s'a infiintiatu?
3. Cine suntu conducatorii actuali?
4. De ce mijloce dispune?
5. Deca si cum prosperéza asociatiunea?
6. Care e numerulu membriloru actuali?
7. A mi-se tramite câte unu esemplaru de statute, ér unde acést'a nu se pote, a mi-se aretá feliuulu organisarei.

Eventuale raporte detaliate despre activitatea reuniuniloru, voru dá studiului meu una importantia cu atátu mai maritoria.

Chiaru si raporte despre asociatiuni desfiintiate, in cari se se arete caus'a desfiintiarrii, inca voru fi de mare interesu pentru studiu.

Cu sperare, cá rogarea mea va avé rezultatulu doritu, sum cu stima

Brasiovu ¹/₁₃ Nov. 1875.

N. Petra-Petrescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Varietáti.

In 15 Novembre a. c. s'a tîenutu in Blasiu sub inaltulu presidiu alu Escellentiei Sale Prea Santtului Metropolitu un'a conferintia sacra episcopésca. La conferintia au luat parte pre langa Escellentia Sa si Ilustritatile Loru Mihailu Pavelu Episcopulu Oradei mari si Ilustritatea Sa Victoru Mihályi Episcopulu Lugosiului. Ilustritatea Sa Episcopulu de Gherl'a fiendu impiedecatu prin morbu fû substituitu prin unu procuratoru in person'a Reverendissimului Domnu Stefanu Biltiu Propositu titulariu si Vicariu episcopescu. La conferintia au mai luat parte si reprezentantii Capituleloru provinciali, anume Rssimii Constantinu Papfalvi si Dr. Joana Ratiu cá reprezentanti ai Capituluului metropolitanu, Magn. D. Teodoru Kóváry cá representante alu Capituluului de Oradea, Ill-D. Andreiu Popu Liviu alu celui de Lugosiu si Rssimulu D. Vasiliu Popu alu celui de Gherl'a. Pre langa acestia au mai participatu P. O. Simeonu Popu Mateiu Secretariu Metropolitanu, Redactorulu acestei foi si Dr. Augustinu Bunea asessoriu consistorialu. Lucrurile pertractate in conferintia, se voru face cunoscute la tempulu seu.

Precumu aflannu din foi, Ilustritatea S'a Mihailu Pavelu Episcopulu de Oradea mare éراسi a donatu 80 mii floreni in favorulu gimnasiului din Beiusiu. Fericita dieces'a, careia Prea induratu Domnedieu i a transmisu unu atare Capu si Parinte adevératu!

*) Sub adres'a: N. Petru-Petrescu, Kronstadt (Siebenbürgen).